

Bevarandeplan Natura 2000

(enligt 17 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken)

SE0620236 Holmsjöarna-väst

Innehållsförteckning

Beskrivning.....	2
Bevarandesyfte.....	2
Bevarandemål	2
Beskrivning av arter/livsmiljöer	3
Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?...	5
Bevarandeåtgärder - med tidplan.....	7
Bevarandestatus idag.....	7
Uppföljning av bevarandemålen.....	7
Referenser.....	8
Kartor	9

Namn: Holmsjöarna-väst

Kommun: Borlänge/Säter

Områdeskod: SE0620236

Områdestyp/status: SCI

Ägarförhållanden: Privata

Areal (ha): 277

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Kod	Namn	Areal	% av yta
3130	Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder	22,2	8
3150	Naturligt eutrofa sjöar med nate eller dybladsvegetation	27,7	10
91E0	*Svämlövskog	58,2	21
6410	Fuktängar med blåtåtel eller starr	27,7	10
6450	Nordliga översvänningsängar	38,8	14

*prioriterad naturtyp

Beskrivning av området

Holmsjöarna är belägna på Tunaslättens mäktiga mjälaavlagringar. Torvavlagringarna är rikliga i området. Längs Dalälven finns en levébildning, på vilken nuvarande vägen mellan Torsång-Naglarby sträcker sig. Vid Stora Holmsjön finns boplatslämningar från stenåldern, och området har därför också pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården.

Vattensystemet är under stark påverkan av Dalälven och då dess vattennivå ändras följer också vattennivån i sjöarna med. Sjöarna är av slättsjötyp. Vattnet i dem är mycket näringsrikt och som följd härav finns rikligt med vattenvegetation. Denna vegetation hyser inslag av en rad ovanligare arter, t.ex. några Potamogeton-arter.

Sjöarnas vegetationsrikedom ger tillsammans med omgivande sankmarker mycket goda betingelser för en rad fågelarter. Holmsjöarna är Borlänges rikaste fågelsjö. Här finns främst änder, doppingar och måsfåglar, men även grupper som är mer anpassade till landbiotoper förekommer allmänt. Områdets skiftande naturförhållanden ger också en rik däggdjursfauna. (Länsstyrelsen 1983; Rynéus 1988)

Omfattande restaureringsåtgärder har gjorts under de senaste åren för att motverka igenväxningen och förbättra förutsättningarna för fågellivet.

Bevarandesyfte

Det främsta syftet för området är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för samtliga naturtyper och arter som legat till grund för utpekandet av området till nätverket Natura 2000. Syftet med reservatet är också att bevara och vårda Holmsjöarnas rika fågelliv, skydda den artrika florin i sjöarna och att kanalisera besökare samt att underlätta för dem att studera naturen.

Bevarandemål

Observera att nedanstående bevarandemål inte är fullständiga. På grund av kunskapsbrist saknas i några fall specifika värden. Dessa är i sådant fall ersatta med ett x. Målen kan i flera fall behöva revideras i samband med kommande basinventering och uppföljning. Även listorna över typiska arter kan komma att justeras.

Naturtyper

Naturtypernas utbredning ska bibehållas eller öka.

3130 Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder.	Siktdjupet ska vara minst x meter. Minst två av de typiska kärlväxarterna ska förekomma i minst x % av provytorna. Djuputbredning ska överstiga x m.
3150 Naturligt eutrofa sjöar med nate eller dybladsvegetation.	Täckningsgrad av täta bladvassbestånd ska vara max x %.

	<p>Minst två av de typiska kärlväxarterna (bladvass, bredkaveldun, gul svärdsilja, missne, vattenklöver, andmat, vattenbläddra, kransslinga, blomvass, särv-arter, slamkrypa, dyblad, korsandmat, ävjebrodd, axslinga, vattenpilört, grovnate, långnate, sjöranunkel, stor andmat, vattenaloe) ska förekomma i minst x % av provytorna.</p>
6410 Fuktängar med blååtäl eller starr	<p>Negativa indikatorarter (gödsel- och igenväxningsarter) får inte täcka mer än x % av provytornas yta.</p> <p>Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma. (Med "igenväxningsvegetation" avses sådana träd, buskar (högre än 1,3m) och annan markvegetation som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag för att kunna medverka till att säkerställa förekomsten av hävdgynnade växt- och djursamhällen samt arter.)</p> <p>Minst två av de typiska kärlväxarterna (majviva, fältgentiana, slätterblomma, rosettjungfrulin, blodrot, ormrot, kattfot, pillerstarr, blåsuga, knägräs mfl.) ska förekomma i minst x % av provytorna.</p>
6450 Nordliga översvänningsängar	<p>De hävdade ängarna har en öppen karaktär och saknar busk- och trädvegetation av igenväxningstyp.</p> <p>På icke hävdade delar är igenväxande buskar och trädets täckningsgrad max 10 %.</p> <p>Naturtypen skall översvämmas årligen.</p> <p>Minst två av de typiska kärlväxarterna svarthö, myrstarr, kärrdunört, sjöfräken, sumpmåra, vattenklöver, slätterblomma, kärrspira/nordspira, tätört, ängsvädd, ängsruta, ska förekomma i minst x % av provytorna.</p>
91E0 *Svåmlövskog	<p>Naturtypen skall översvämmas årligen.</p> <p>Triviallöv ska utgöra minst 50 % av grundytan.</p> <p>Graninslaget ska inte överstiga x % av grundytan.</p> <p>Ingen påtaglig minskning av de typiska arternas populationer.</p>

Beskrivning av arter/livsmiljöer

Om inte annat anges så är Länsstyrelsens beskrivningar av arter/livsmiljöer hämtade från Naturvårdsverkets generella vägledning för arter och naturtyper inom nätverket Natura 2000 (Naturvårdsverket 2003a-e; Naturvårdsverket 2005).

3130 Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder

Näringsfattiga eller svagt näringsrika sjöar upp till fjällen. Stränderna är grunda, ibland betespräglade. Vegetationen består av akvatiska arter som strandpryl och braxengräs samt av annueller på blottlagda strandzoner.

Karaktärsarter: Strandpryl, bäcknate, löktåg, nålsäv, borstsäv, klotgräs, dvärgigelknopp, vägtåg, ävjebrodd, strandranunkel och slamkrypearter.

3150 Naturligt eutrofa sjöar med nate eller dybladsvegetation

Naturligt eutrofa sjöar och småvatten med hög biologisk produktion och artrika samt generellt näringskrävande växt- och djursamhällen. Vattnet är näringsrikt och välbuffrat, klart eller relativt grumligt. Sjöhabitatet omfattar stranden upp till medelhögvattenlinjen.

Holmsjöarna och Vasstjärn är av slättsjötyp under stark påverkan av Dalälven, så att vattennivån följer älvens. Sjöarna är utpräglade eutrofa, med rik vattenvegetation och med en rad för dessa trakter ovanliga arter. Vattenvegetation med näckrosor, vattenpilört, slingor och nate-arter – varav flera sällsynta – bildar stora bestånd i Holmsjöarna och deras utlopp i Dalälven, Fåran, samt i Kårtyllasjöarna. Säv och sjöfräken samt i mindre utsträckning vass och jättegröe utgör strandvegetation. Stora starrmader med kärrsilja och hästskräppa samt videbuskage, bildar övergång till lövsumpskogar. (Rynéus 1988)

Karaktärsarter: Dyblad, ålnate och andra natar, andmat, stor andmat, vattenaloe, vattenblåddra, gul näckros, kransslinga och hornsärv.

91E0 *Svämlövskog

Naturtypen ligger i anslutning till vattendrag på jordar som är väl dränerade vid lågvatten. Skogen översvämmas regelbundet vid högvatten. Triviallöv utgör minst 50 % av grundytan. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli, naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Buskskiktet består ofta av olika videarter, brakved, olvon och vilda röda vinbär. Fältskiktet innehåller ofta högrörter och ormbunkar, men även fattiga starrtyper förekommer.

Runt sjöarna växer frodig lövskog med gråal som i våtare partier övergår i videbuskage. Denna miljö är värdefull för fåglar som mindre hackspett och stjärtmes. Trädskiktet består till övervägande del av lövträd, såsom björk och asp samt på fuktigare lokaler gråal och videarter. Även delområden med lövbarrblandskog och mindre arealer ren barrskog förekommer. Fältskiktets flora är till viss del rik. (Rynéus 1988)

Karaktärsarter: Klibbal, gråal, hägg, knäckepeil, glasbjörk, strätta, strutbräken, majbräken, liljekonvalj, bäckbräsma, ängsbräsma, älgört, skogsnäva, humleblomster, vitsippa, strandklo, topplösa, brännässla, sjöfräken, kärrfräken och flera starrarter.

6410 Fuktängar med blåtåtel eller starr

Fuktängar på jordar med stort inslag av finkorniga jordarter och torv. Ängarna är hävdade och relativt artrika.

Inom Holmsjöarna finns flera betesmarker på fuktängar. Restaureringar har gjorts de senaste åren för att utöka betesmarkernas yta.

Nordliga översvämningssängar (6450)

Gräsmarker längs med större vattendrag norr om den naturliga Norrlandsgränsen som översvämmas under vår och sommar. Naturtypen har använts eller används fortfarande som slåtterängar (s.k. raningar). Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Naturtypen omfattar sådana marker som ännu hålls öppna genom hävd och/eller naturliga störningar.

Där Dalälven strömmar fram över Tunaslätten har mäktiga älvvallar, levéer, byggts upp längs stränderna. Vid Holmsjöarnas utlopp, där fåran genomkorsar bankarna av grovmo, har torvmarker avsatts längs stranden, liksom kring den lilla avsnörda Vasstjärnen. Dessa betas sedan länge, liksom en bit mellanliggande sedimentmark, till stor båtnad för fågelliv och landskapsbild.

Vegetation: Starrmarkerna längs Fåran domineras av blandad hög- och lågstarrfuktäng med sjöfräken i ytterzonen. Älvregleringen har stabiliserat vattenståndet, vilket utplånat de ävjobroddsamhällen som troligen funnits förr. Torrare mark hyser delvis odlad rödvenäng, med en aspdunge som övergår i björkkärr vid Vasstjärns sydände. Området mellan Vasstjärn och vägen består av björkkärr med bitvis täta snår av al-stubbskott och en del gran.

Flora: I strandängen finns bl.a. nickskära, kärrstjärnblomma, missne, stor igelknopp, kärrsilja och kärrspira, samt utåt Fåran blomvass och vattenstjärna. I aspdungen finns pipklubbsvamp. Förr har i området iakttagits bl.a. rosenpilört, korsandmat och bandnate. (Bratt & Ljung 1993)

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Länsstyrelsens beskrivningar av hotbilder är hämtade från Naturvårdsverkets generella vägledningar för arter och naturtyper inom nätverket Natura 2000 (Naturvårdsverket 2003a-e).

Vatten

3130 Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder

3150 Naturligt eutrofa sjöar med nate- eller dybladsvegetation

Avverkning av strandskog förändrar hydrologi och struktur i strandzonen och ger ändrad tillförsel av större organiskt material. Ökad andel barrträd i närområdet ändrar markkemi och förändrar landskapsbild.

Exploatering av strandområden medför avverkningar och förändringar av hydrologi. Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet ökar risken för negativa vattenkemiska förändringar.

Olämplig reglering av sjöns vattennivå resulterar i sänkta eller höjda, och oftast utjämnade, vattenståndsamplituder vilket kan leda till ökad igenväxning och andra

”eutrofieringssymptom”, försumpning eller erosion i strandlinjen. En alltför låg vattennivå utgör ett hot mot områdets värden.

Ökat läckage av näringsämnen från omkringliggande jordbruksmark kan påskynda eutrofieringen (övergödningen). Intensiv växtodling i strandzonen ökar risken för erosion samt läckage av växtnäring och bekämpningsmedel. Regelbunden rensning av diken kan orsaka grumling.

Upphörd hävd och/eller skogsplantering på omkringliggande betesmarker ökar igenväxningstakten i strandzonen.

Utsättning av främmande arter eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.

Anläggning och underhåll av vägar, järnvägar och skogsbilvägar kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag uppströms.

Skogsmarker

91E0 *Svåmlövskogar

Det största hotet mot de skogliga naturtyperna är åtgärder som skadar de strukturer som definierar naturtypen och som är typiska för naturskog. Exempel på strukturer är död ved, gamla träd och förekomst av lövträd. Även åtgärder som påverkar markförhållanden och hydrologi kan utgöra ett hot, liksom åtgärder som fragmenterar området eller skapar barriärer.

För svåmlövskogarna är brist på översvämningar ett mycket stort hot. Brist på översvämningar leder bland annat till invandring av gran.

Hävdade marker

6410 Fuktängar med blåttåtel eller starr

6450 Nordliga översvämningssängar

För översvämningssängarna utgör brist på översvämningar ett stort hot.

Igenväxning och otillräcklig hävd. Betesmarkernas naturvärden är kopplade till öppna, solvarma förhållanden där konkurrens med träd och buskar i stort sett är negativ. Minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan. Otillräckligt betestryck leder också till en ansamling av förna vilken dels kväver ljuskrävande växtarter, dels göder marken när den bryts ner.

Tillskottsutfodring utgör ett hot mot naturtypen. Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran. Denna flora missgynnas också av spridning av kemiska bekämpningsmedel och gödning, samt läckage av bekämpningsmedel och gödning från omkringliggande jordbruksmarker.

Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i

angränsande områden, exempelvis dikning och täktverksamhet, kan medföra negativa effekter för de känsliga markerna.

Utebliven eller felaktig skötsel (pga. ändrad markanvändning etc.) kan utgöra ett hot mot naturtypen, liksom igenväxning med träd och buskar samt skogsplantering i hagmarker.

Skogsbruk i objektet kan också utgöra ett hot:

- markberedning och plantering i betesmarken
- virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon kan skada för naturtypen viktiga markförhållanden, samt leda till förändrad hydrologi.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Området är skyddat som naturreservat. Det är även utpekad som riksintresse för naturvård.

Under de senaste åren har många restaureringsåtgärder gjorts i området. 1999 och 2004 gjordes fräsningar av gungflyn framför fågeltornen vid Vasstjärn och Lilla Holmsjön. 2001 gjordes huggningar och röjningar för att utöka betesmarkerna. Dessutom har leder, spänger och fågeltorn förbättrats i flera omgångar.

Skötselplanen för Holmsjöarna-väst är till vissa delar inaktuell och bör uppdateras.

Resultatet av uppföljningen kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus hos dessa naturtyper och arter.

Bevarandestatus idag

Innan basinventeringen är genomförd vet vi inte om gynnsam bevarandestatus råder i hela området.

Uppföljning av bevarandemål

På nationell nivå pågår ett arbete med att utveckla metoder för uppföljning av bevarandemål för arterna och naturtyperna i Natura 2000. Målet med uppföljningen är att bevaka bevarandestatusen hos de naturtyper och arter i Natura 2000 som finns i området.

Referenser

Bratt L, Ljung T, 1993: Dalarnas ängar och betesmarker. Miljövårdsenheten 1993:1. Länsstyrelsen i Dalarnas län. Falun.

Ljung, T. 2000. Landet bortom tiden. Länsstyrelsen Dalarna, miljövårdsenheten.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1976: Översiktlig naturinventering i Borlänge kommun. N 1976:10.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län, 1983. Beslut om bildande av Naturreservat Holmsjöarna. Beslut 1983-06-20. Dnr 11.1211-46-74 (2081).

Naturvårdsverket 2003a. 3150 *Naturligt eutrofa sjöar med nate eller dybladsvegetation.*. Natura 2000, Art och naturtypsvisa vägledning. 2003-06-06.

Naturvårdsverket 2003b. 3130 *Oligo-mesotrofa sjöar med strandpryl, braxengräs eller annuell vegetation på exponerade stränder* Natura 2000, Art och naturtypsvisa vägledning. 03-06-06

Naturvårdsverket 2003c. 6450 *Nordliga boreala alluviala ängar* Natura 2000, Art och naturtypsvisa vägledning 2003-07-10

Naturvårdsverket 2003d, 6410 *Fuktängar med blåttåtel eller starr.* Natura 2000, Art och naturtypsvisa vägledning. 2003-07-10

Naturvårdsverket 2003e 91E0 **Alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade.* Natura 2000, Art och naturtypsvisa vägledning. 2003-07-10

Naturvårdsverket 2005. Skogar definitioner beslutade 2005-06-21.

Svenson, S-Å 1978 : Holmsjöarna – en naturinventering., Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Rapport nr 1978:1

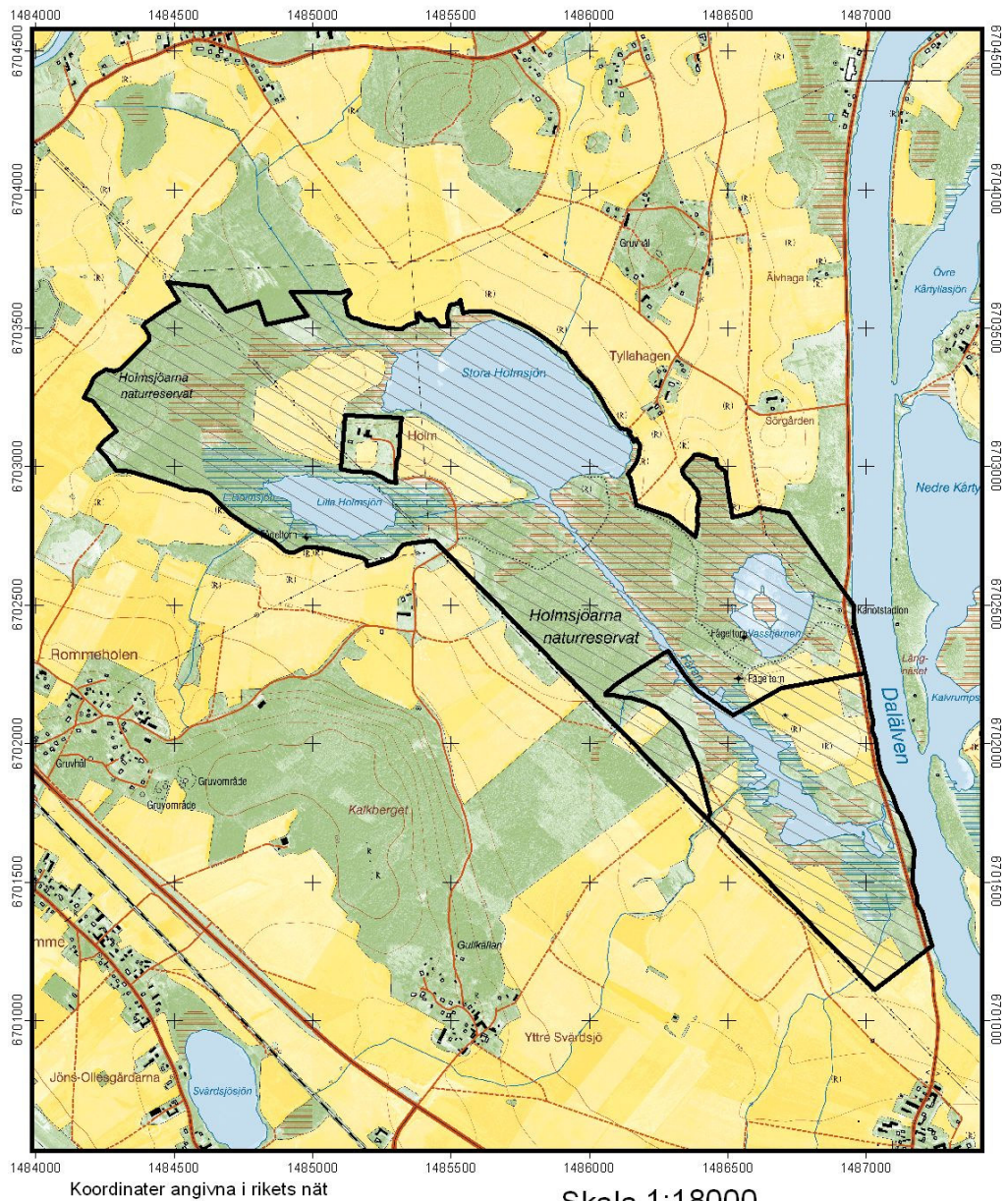
Svenson S-Å, 1978: Översiktlig naturinventering – Säter., Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Rapport nr 1978:6

Björklund, G: Geovetenskapliga naturvärden inom Dalälvsområdet. Länsstyrelsen i Kopparbergs län rapport nr 1984:3.

Rafstedt T, 1990: Våtmarker i Kopparbergs län. Miljövårdsenheten, Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Rapport nr 1990:2.

Rynéus T, 1988 : Naturvårdsprogram för Kopparbergs län., Länsstyrelsen i Kopparbergs län. Repport nr N 1988:1

SE0620236 Holmsjöarna

Koordinater angivna i rikets nät

Skala 1:18000

0 500 1000 meter

 Gräns för Natura 2000

Underlagskarta lantmäteriet medgivande 96.0352.

SE0620236 Holmsjöarna

